

Пан та Іван в дорозі

Степан Руданський

Побратались пан з Іваном,
По світі мандрують,
Разом їдять, розмовляють.
Разом і ночують...

На кожному через плечі
Висить по торбині;
Лиш пан таки у чемерці,
Іван у свитині...

Ідуть вони дорогою,
Стали ночувати,
Аж задумав пан поганий
Хлопа ошукати...

Та й говорить до Івана
"Знаєш що, Іване?
То нам варто б попоїсти!.."
"То що ж? Їжмо, пане!.."

"Але знаєш що, Іване?
Починаймо з твої!
А як твоя спорожніє,
То тоді до мої!"

"Добре, пане!" – Іван каже,
Зняв свою торбину,
На травиці зеленії
Постелив свитину.

Попоїли таки добре:
Комара здушили...
Рано встали, до снідання
Торбину кінчили.

Прийшов вечір. Знов у полі
Стали ночувати.

Вже панову отсе б торбу
Треба починати.

Але пан про те ні слова,
На землі лягає,
Кладе торбу під голови,
Хлопа замовляє:

"Що би ти робив, Іване, -
Став його питати, -
Якби тобі довелося
Таке поле мати?.."

"А що ж, пане, я орав би,
Хлібом засівав би
Та ходив би до Адесу,
Сіль і гроші мав би..."

"А що я - не так робив би, -
Пан почав казати: -
Я казав би на сім полі
Місто збудувати..."

Там би в мене стояв палац,
Там підряд крамниці,
Там перекупки з булками,
А тут дві різниці...

Отоді приходить, Іване,
В мене балювати!.."

"Ет, спасибі, - Іван каже, -
Лучче будем спати!.."

Незабаром на все горло
Став Іван хропіти,
Незабаром коло него
Став і пан сопіти...

Тільки що пан заснув добре,
Іван підійнявся
Та до панської торбини

Як сам присотався...

То і курку, і печеню,
І кавалок кишки -
Все, що було у торбині,
Стеребив до кришки.

Пробудився пан раненько.
Пропаща година!
І сам, бідний, хоче їсти,
І пуста торбина...

Розбуджає він Івана
Та й його питає.
А Іван стиснув плечима
Та й відповідає:

"А що ж, пане, та ж ви вчора
Місто будували:
Тут стояли дві різниці,
Там булки стояли!..."

А по місті, звісне діло,
Собаки ходили!..
То вони-то вашу торбу,
Певне, стеребили!"

Посвистав пан по торбині,
Нічого діяти!..
"Вставай, - каже, - вже Іване!
Пора мандрувати".

Пішли вони, ідуть степом,
Тяженько зморились...
Аж насилу перед вечір
До села прибились.

Відчиняють коловорот,
Аж блукає гуска.
Іван гуску - та в торбину:
Є вже і закуска...

Повернули в пусту хату,
Гуску спорядили:
Общипали, обшмалили,
У піч посадили...

Але пан гадає знову
Хлопа ошукати,
"Знаєш, - каже, - що, Іване?
Ми лягаймо спати!

Та кому із нас присниться
Кращая закуска,
То вже ціла тому взавтра
Достанеться гуска!..."

"Та як спати, то і спати,
Не батька питати!"
Постелив Іван свитину
Та й лягає спати...

Але рівно вopівночі
Іван пробудився,
Із'їв собі цілу гуску
Та й знов положився.

Встає рано й пан голодний
Та й давай казати,
Як то він во сні до бога
Ходив балювати,

Та які там потрави
Йому подавали,
Як його й самі святії
Їсти припрошали...

"Ані слова! - Іван каже: -
Ваша правда, пане!
Я сам бачив, як ви їли
Якісь марципани...

Та й дивлюсь, що не голодні,

Маєте закуску,
Та до печі помаленьку,
Та й стеребив гуску!.."

"Чи ж то правда? – пан питає. –
Всю із'їв, Іване?"

"Та аби я так здоров був,
Як всю із'їв, пане!.."

Димом здимів пан із хати,
А Іван озвався:
"Хтів пан когось ошукати,
Та й сам ошукався!.."

15 апреля [1858].